

Nya aktörer inom räddning och respons är ett hett område där semiprofessionella såväl som frivilliga ses kunna göra en första insats vid olyckor i väntan på räddningstjänst och ambulans. De första minuterna vid olyckor kan vara avgörande och förstainsatser kan därför göra stor nytta.

Med samlade krafter

Sommarmatchen®

Oscar Linger

Innehåll

1. Introduktion.....	1
2. Metod.....	2
3. Resultat	4
3.1. Inventering av material	4
3.2. Behovsanalys	7
3.3. Analys av praktisk tillämpbarhet	10
3.3.1. Guide för förstainsatsaktörer (TRL3)	11
3.3.2. Handbok/checklista för förstainsatsaktörer (TRL2)	11
3.3.3. Samverkan av SMS-lokalisering (TRL2)	11
3.3.4. Räddningskort för sällanhändelser (TRL2)	12
3.3.5. Räddningsindex för sällanhändelser (TRL2)	12
3.3.6. Rapporteringssystem för semiprofessionella (TRL1)	13
3.3.7. Hemsjukvårdare i nattpatrull (TRL1)	13
3.3.8. Riktlinjer för SMS-utalarmering (TRL1).....	14
3.3.9. Guide för LeAgile inom räddningstjänst (TRL1)	14
3.3.10. Utbildning för frivilliga förstainsatsaktörer (TRL1).....	14
4. Diskussion.....	15
5. Referenser	16
6. Bilaga A - Intervjuer	17

1. Introduktion

CARER har bedrivit forskning kring räddning och respons (räddningstjänst, ambulanssjukvård, etc.) i ett antal år, och därmed producerat en del resultat. Dessa är publicerade som forskningsrapporter och vetenskapliga artiklar. Ingen riktad insats har dock gjorts för att resultaten ska implementeras i praktiken och komma till nytta i samhället. Ett område där forskningen har potential nå ut till användarna är den kring ”nya aktörer”. Nya aktörer kan t.ex. vara frivilliga som tar emot larm för att kunna hjälpa sina grannar, eller hemtjänstpersonal som får brandlarm och åker för att göra en första insats med en handbrandsläckare. Användandet av denna typ av resurs har ökat på senare år, och det finns stort intresse hos kommuner och räddningstjänster av att starta likande projekt.

Baserat på den forskning inom nya aktörer som utförts via CARER borde det vara möjligt att producera produkter och tjänster som skulle kunna underlätta för de intresserade parterna. Det är också intressant att undersöka kommersialiseringsaspekten och marknaden för möjliga produkter och tjänster: affärsmodell, betalningsvilja, marknadsföringsfrågor för att nå ut till rätt kundgrupp.

CARER anmälde därför projektet ”Med samlade krafter” till Sommarmatchen® som drivs av LiU Innovation för att bidra till kommersialisering och spridning av kunskap från Linköpings universitet.

1.1. Syfte

Syftet med projektet var att kartlägga CARERs forskningsresultat, beskriva behovet hos potentiella användare och identifiera forskning som lätt kan nyttiggöras.

1.2. Frågeställningar

1. Vad är CARERs forskningsresultat om nya aktörer?
2. Vilka behov har potentiella användare?
3. Hur kan resultaten av forskningen och behovsanalysen tillämpas?

2. Metod

Arbetet består av tre delar: inventering av material, behovsanalys och tillämpbarhet.

2.1. Inventering av material

Inventering av befintligt material ämnade besvara frågeställning ett: ”Vad är CARERs forskningsresultat om nya aktörer?”. De steg som skedde var:

1. Läsning av artiklarnas sammanfattningar och slutsatser för att få en generell överblick över materialet.
2. Läsning av alla artiklarna i publiceringsordning
3. Sammanfattning av artiklarna
4. Strukturerad kodning av resultat för att ge överblick utifrån förstaisatsinstruktörer, olyckstyper, utbildningar, problem, m.m.

2.2. Behovsanalys

3. Behovsanalysen ämnade besvara frågeställning två: användare?”. Sex intervjuer utfördes med fokus kring hemsjukvård och frivilliga. De intervjuade var Johan räddningstjänsten Östergötaland, Max Ekberg på Backenfall, Johan Lindström och Johan Fors på ledningscentralen; och Peter Bergqvist från Securitas väktare IVPR). Sammanfattade intervjusvar finns i ”Referenser

Bram, S., & Vestergren, S. (2011). Emergency Response Systems: Concepts, features, evaluation and design, 70. Retrieved from <http://liu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:507142>

Granberg, T. A., & Nilsson, L. (2010). TÅLA : Trygghetsskapande åtgärder för landsbygden, 96.

Pilemalm, S. (2014). Sambruk : En studie om samverkan och sambruk i Nyköpings kommun Kayvan Yousefi Mojir, (14), 35.

Skadeplatsdokumentet160517. (n.d.).

Stenberg, R. (2013). Organisering för trygghet i samhällets tjänst, (8).

Stenberg, R. (2014). Samverkansformer för räddning och respons Exempel och förslag, (12).

- Stenberg, R. (2016). Alarmering, larm och larmkedjor, (15).
- Stenberg, R., Blondin, M., & Granberg, T. A. (2010). Förstainsatsaktörer–Vad är det egentligen? *Liu.Diva-Portal.Org*, 43. Retrieved from <http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:410813/FULLTEXT01>
- Stenberg, R., Larsson, J., & Olsson, L. (2012). Effektivitet, säkerhet och pengar – Att hantera skilda effektivitetsperspektiv i räddningstjänsten, 46.
- Svensson, A., Weinholt, Å., Universitet, L., & Svensson, A. (2014). När hemsjukvården lämnar hemmet – En analys av sambruk på Öckerö är kommunens sjuksköterskor biträder räddningstjänsten vid akuta vårdlarm i väntan på ambulans, (10).
- Weinholt, Å., & Granberg, T. (2013). En samhällsekonomisk utvärdering av samarbete mellan räddningstjänst och väktare. *Liu.Se*, (6). Retrieved from <http://www.liu.se/forskning/carer/publikationer/1.444194/FIA2WeinholtAnderssonGranberg.pdf>

Bilaga A – Intervjuer”. Stegen i behovsanalysen var:

1. Planering och utförande av intervjuer
2. Sammanställning av anteckningar
3. Kodning av behov
4. Tematisk analys av behov

3.1. Analys av praktisk tillämpbarhet

Analys av praktisk tillämpbarhet ämnade besvara frågeställning tre: ”Hur kan resultaten av forskningen och behovsanalysen tillämpas?”. Stegen i analysen var:

1. Identifiering och sammanfattning av problem, lösningar och behov ur forskningsmaterial och behovsanalys.
2. Formulering av möjliga tillämpningar
3. Analys av tillämpningarnas Technology Readiness Level (TRL).

4. Resultat

Resultatet i projektet presenteras som svar dess frågeställningar nedan:

4.1. Inventering av material

CARERs rapportserie berör initialt vad det innebär att vara förstainsatsaktör, vilka som agerar förstainsatsaktörer i nuläget, och vilka som potentiellt kan bli det. Vidare undersöks kontexten för räddning, kognitiva teorier appliceras, effektivitetsperspektiv och dess tillämpbarhet diskuteras, och exempel på samverkan och sambruk utvärderas, så som med väktare, hemsjukvård, utrustning och lokaler. Vidare undersöks olika samverkansformer och alarmeringsprocesser.

Rapportserien tog sin början under 2010 med ett **pilotprojekt om förstainsatsaktörer** (FIA) (Stenberg, Blondin, & Granberg, 2010). Studien undersökte Svenska Klätterförbundets möjligheter för förstainsatser och Larm Assistans AB samarbete med räddningstjänsten i Söderköping där väktare skickades ut på IVPR-larm. Resultaten visade att klätterinstruktörer både har användbar expertis vid klätterolyckor och tillgång till avancerad utrustning. Larm Assistans kunde kolla av larm och bära med sig brandsläckare. Båda organisationerna var positiva till att kunna bidra i räddningsinsatser och utvecklas i rollen som förstainsatsaktör, främst genom att utveckla lokala samarbeten. Intresset verkade dock svalare från räddningstjänstens sida. Räddningskort, komplettering i SOS Alarms räddningsindex, och tillgång till RAKEL föreslogs som förbättringsåtgärder. Ny teknik ansågs inte vara lika nödvändig som tillgång till befintlig teknik.

Samma år undersöktes **lands- och glesbygdens upplevelse av trygghet**, vad den består i och hur den kan stärkas (Granberg & Nilsson, 2010). Områdena verkade generellt oftare drabbas av olyckor har ofta de boende fått bistå vid olyckor. Resultaten visade att invånarna verkade ha en god medvetenhet om att det kan ta tid att få hjälp från de traditionella räddningssystemen och trygghet inkluderade därav inte bara allmänt stöd och blåljusverksamheter, utan också behov som el, vatten osv. Det kom även från byns sociala nätverk och i möjligheterna för kommunikation, och det är viktigt att räddningstjänst tar till vara på de lokala resurser och strukturer som finns i varje by för att kunna ta tillvara på lokala kunskaper, resurser och engagemang. Exempel på möjliga kommunikationsmedel är telefonlistor mellan räddningstjänst och lokala resurser. Det verkar även fördelaktigt om aktörerna känner varandra före en insats. Polisen bör också prata mer med invånarna för att ta

del av skvallret i byn, vilket inte var en norm. Vidare är pistörer utbildade inom första hjälpen. Jägare har god lokalkännedom och kan delta i eftersök. Renskötare, skogsarbetare och fjällarbetare är farliga yrken men kan underlättas med kortvågsradio. Svenska liftanläggningarnas Organisation (SLAO) har omfattande utbildning i sjukvård och säkerhet samt arrangerar samverkansövningar med andra aktörer. Fiskflyg kan fungera som ambulansflyg för samer. Finska inrikesministeriet undersökte hur självhjälp, frivilliga osv, kunde ge stöd vid olycksplatser.

Genom att se **räddning- och responsystem som ett kognitivt system** belystes 2011 vikten av att tillhandahålla bra koordination, kommunikation, inläring och flexibilitet (Bram & Vestergren, 2011). Resultaten beskriver olycksplatsen som en social kontext där professionella och åskådare interagerar, olyckor kräver snabb respons under osäkra förhållanden och träning måste ge tillräcklig kunskaper och färdigheter för de inblandade. I nuläget rör sig räddningstjänst ifrån teknikcentrerade system till mer användarcentrerade system.

2012 undersöktes olika **effektivitetsperspektiv i räddningstjänsten**, dess möjliga konsekvenser, och hur de kunde hanteras genom arbetsätt och metoder (Stenberg, Larsson, & Olsson, 2012). Studien undersökte Räddningstjänstförbundet Östra Götaland och Mälardalens Brand- och Räddningsförbund. Resultatet visade att det i arbetet fanns en överbetoning på reduktionism och detaljstyrning, där motsättningar hittades i ambitioner om kostnadseffektivitet och säkerhet, standardisering och flexibilitet, samt avskalad effektivitet och redundans. Återkommande teman identifierades som "yrkets omvandling", "effektivitet", "organisering", "trygghet och säkerhet". Leagile, en kombination av Lean, HRO och Agile föreslogs som ett sätt att minimera motsättningarna.

Samarbete mellan räddningstjänst och väktare i Botkyrka och Söderköping undersöktes under 2013 (Weinholt & Granberg, 2013). Resultaten visade att väktarna sparar tid, bidrar med lägesrapporter, är behjälpliga på plats osv. Kostnaderna är låga för utbildning och utrustning, och i Söderköping gav varje investerad krona en avkastning på ca åtta kronor. Ekonomiskt verkar det vara positivt att samarbeta med väktare eftersom de kan göra förstainsatser som kan bespara räddningstjänsten pengar och resurser. Exempelvis släckte en väktare en soptunnebrand, vilket skulle kostat mycket pengar om det skulle krävas en utryckning av räddningstjänst.

Under 2013 undersöktes även **hur räddningstjänstförbund kunde hantera skilda effektivitetsperspektiv och organisering** för att uppnå sina mål, genom en fallstudie av Södertörns brandförsvarsförbund (Stenberg, 2013). En slutsats var att räddningstjänstförbund kan arbeta med systematisk utveckling av effektivitet och organisering genom användande av strategiska modeller. Interprenöriella strategiska modeller kan vidare utveckla nya verksamhetsformer för att uppfylla LSO.

Sambruk i Nyköping undersöktes och jämfördes med sambruket i Trygghetens Hus i Jämtland (Pilemalm, 2014). Det verkade som om sambruket i Nyköping i viss mån förkortade responstiderna och använde resurserna på ett effektivare sätt. Dock tror man att det går att bli ännu bättre genom bättre larmkategorisering och deltidsbrandmän. Delande av utrustning, bilar och larmcentral visar också på fördelar. Det största problemet som nämndes var otydlighet kring uppgifter och arbetsprocesser – mycket var inte klart och en del utbildning för metoderna saknades. Divisionen för social omsorg visade sig kunna erbjuda nattpatrull för planerade hembesök nattliga trygghetslarm. De kan avlasta räddningstjänsten när automatiska brandlarm inträffar.

Samverkansformer för räddning och respons på regional/nationell myndighetsnivå, lokal integrativ nivå, och gränsöverskridande Ad hoc-nivå undersöktes under 2014 (Stenberg, 2014). Resultatet visade att alla tre samverkansformer kunde ses som framgångsrika eller med potential för att vara det. Samverkan uppfattades kunna fungera som ett selektivt organisationsverktyg när det gäller anpassning, strategi och logik för att uppnå mål.

2014 undersöktes även **samverkan med hemsjukvård i Öckerö kommun**. Det rörde dock motstridiga uppfattningar om resultatet (Svensson, Weinholt, Universitet, & Svensson, 2014). Sjuksköterskor uppfattade otydlighet i arbetsuppgifterna, rollförvirring och liknande vilket gjorde att arbetet inte riktigt kom igång. Det var också krävande att alltid vara “stand by” och att behöva välja mellan sina vanliga patienter och de på larm. Det gick inte att dra några samhällsekonomiska slutsatser om projektet då det även pågick i en för kort tid. Vidare diskuteras förutsättningar för förbättring så som att sjuksköterskorna själva får välja om de ska rycka in på larm, samt att anropa mer personal.

Alarmering, larm och larmkedjor undersöktes under 2016 och sågs vara ett snabbt växande fält (Stenberg, 2016). Det förekommer i alla sektorer med olika huvudmän, utan mycket stöd från lagstiftning, och på olika sätt. Nya aktörer och larmfunktioner kan tillföra möjligheter,

effektivisering och förbättringar, men utan tillsyn kan det omfatta verksamheter som kan ifrågasättas. Ämnet är mycket centralt och strategiskt viktigt att öka kunskapen om.

4.2. Behovsanalys

I den tematiska analysen hittades fem kategorier kring nya aktörer:

- behovet av snabba insatser
- förväntningar
- utbildning
- organisation
- kunskapsluckor.

5. De intervjuade var Johan Nordström och Ulf Lago på Ekberg på Svenska Kommuner och Landsting; Peter Fors på räddningstjänsten Storgöteborg, samt Securitas (nationellt ansvarig för Securitas väktare ”Referenser

Bram, S., & Vestergren, S. (2011). Emergency Response Systems: Concepts, features, evaluation and design, 70. Retrieved from <http://liu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:507142>

Granberg, T. A., & Nilsson, L. (2010). TÅLA : Trygghetsskapande åtgärder för landsbygden, 96.

Pilemalm, S. (2014). Sambruk : En studie om samverkan och sambruk i Nyköpings kommun Kayvan Yousefi Mojir, (14), 35.

Skadeplatsdokumentet160517. (n.d.).

Stenberg, R. (2013). Organisering för trygghet i samhällets tjänst, (8).

Stenberg, R. (2014). Samverkansformer för räddning och respons Exempel och förslag, (12).

Stenberg, R. (2016). Alarmering, larm och larmkedjor, (15).

Stenberg, R., Blondin, M., & Granberg, T. A. (2010). Förstainsatsaktörer–Vad är det egentligen? *Liu.Diva-Portal.Org*, 43. Retrieved from <http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:410813/FULLTEXT01>

Stenberg, R., Larsson, J., & Olsson, L. (2012). Effektivitet, säkerhet och pengar – Att hantera skilda effektivitetsperspektiv i räddningstjänsten, 46.

Svensson, A., Weinholt, Å., Universitet, L., & Svensson, A. (2014). När hemsjukvården lämnar hemmet – En analys av sambruk på Öckerö är kommunens sjuksköterskor biträder räddningstjänsten vid akuta vårdlarm i väntan på ambulans, (10).

Weinholt, Å., & Granberg, T. (2013). En samhällsekonomisk utvärdering av samarbete mellan räddningstjänst och väktare. *Liu.Se*, (6). Retrieved from <http://www.liu.se/forskning/carer/publikationer/1.444194/FIA2WeinholtAnderssonGranberg.pdf>

Bilaga A – Intervjuer”.

5.1.1. Behovet av snabba insatser

Nordström förklarar att det vid olyckor är viktigt att snabbt kunna hjälpa till. Detta försvåras, enligt Bergqvist, av att om olyckan sker i ett glesbygdsområde jämfört med om det sker i ett tätortsområde. Därför finns det ett större behov av kompletterande åtgärder i dessa områden, där förstainsatspersoner möjligen kan göra nytta.

Bränder bör generellt hanteras inom de första fem minuterna, beskriver Ekberg i diskussion om hur lagen om att ingen ska skadas eller omkomma i brand bör tas på allvar. Det finns dock en gråzon i glappet mellan brandbilen och den enskildes förmåga att ta fram sin egna brandsläckare, vilket är svårt för räddningstjänsten att fylla. Här kan IVPR vara av nytta.

Från ledningscentralens sida anses tidiga lägesbedömningar mycket viktiga. Ett skräckscenario vore att för lite information om situationen kom in till centralen, och att det skickas ut för lite eller för mycket resurser. På grund av detta uttrycks ett behov av individer som snabbt kan vara på plats och informera ledningscentralen om vad som händer. Här anses därför sjukvårdslarm ofta enklare än olyckslarm eftersom det senare kan föra med sig oförutsedda faror i omgivningen.

5.1.2. Förväntningar

Konceptet om första insatspersoner går att krångla till mycket, menar Nordström, och förklarar att förväntningarna bör hållas på en enkel nivå. Väktare som rycker ut på IVPR-larm inte ska exempelvis inte skada sig själva så att situationen förvärras. Vad gäller väktarnas kompetens bör förväntningarna även här vara låga. Lago beskriver att utbildning och utrustning för väktare kan lösas i någon form av överenskommelse. Här vore det naturligt att räddningstjänsten står för det.

Enligt ledningscentralen finns det en förväntning på brandkåren att de måste göra allting. Här finns det ett behov av att förtydliga hur förstainsatspersoner (FIPer) endast ses vara ett komplement. Ekberg förklarar att det kan gå ganska enkelt att göra saker till möjligheter utifrån, men att man behöver ha respekt för att det finns knutar som är mer än såna som ”man bara löser”.

5.1.3. Utbildning

Nordström förklarar att det viktiga i en första insats är att göra *någonting*, inte att kunna hantera alla särfall så som krupp, astma, epilepsi eller syrgas. För många kravställningar kan

ställa till med problem. Ett exempel är när det gäller frivilliga. Förut på HLR-utbildningar fanns det ett test som visade om deltagaren klarade av att utföra HLR, som inte finns längre då det blev ett för stort krav. Därför finns det här även en större utmaning att bemöta frivilligas kompetens, eftersom de har en formell kompetens och en faktisk kompetens.

Risker så som exponering av brandrök är viktigt att uppmärksammas, menar Nordström. Brandrök är farligare än vad många tror, och Bergqvist förklarar att FIPer kan utsättas för många påfrestningar de behöver utbildning för. Risker med uppdragen är viktiga att uppmärksamma. Bergqvist beskriver att väktarutbildningen exempelvis har för lite brandkunskap och att det behöver kompletteras upp. För många väktare har det även löpt många år sedan de tog utbildningen, och både teori och praktik behöver underhållas. Väktare skulle med fördel här kunna öva med brandmän för att vara bättre förberedda.

Bergqvist beskriver hur Securitas utfört IVPR-utryckningar under flera år och har kommit fram till många bra lösningar. Därför oroar sig Bergqvist över hur andra väktarbolag inte verkar ha samma höga krav som Securitas, och att det borde finnas en kravställning på en minimiutbildning för väktarsamverkan inom IVPR att hänvisa till från MSB.

Både Ekberg och Nordström beskriver att hjärtstoppslarm ofta medför mindre risker, och kan därför lämpa sig för FIPer. Ekberg förklarar här att initiativ som SMS-livräddare kan vara bra. Dock finns det trauman för situationer som exempelvis innehåller mycket blod som är viktiga att ta hänsyn till, och vad som kan göras.

5.1.4. Organisation

FIP-initiativ med frivilliga bör vara politiskt drivna utifrån de nyttor det faktiskt gör för medborgaren, menar Ekberg. För räddningstjänsten kan nämligen vara svårt att systematiskt organisera frivilliga, förklarar Nordström och hänvisar till branden i Västmanland. För att starta samverkan med väktare förmodar Lago att kommunen bör vara viktig att ha med.

För att starta FIP-samverkan förklarar Nordström att ansvarsfrågan bör redas ut. Detta berör exempelvis försäkringar, men även skydd mot tjuvar och liknande. Ekberg förklarar att privatpersoner i minsta fall bör ha hemförsäkring och brandsläckare för självhjälp. Om en räddningsledare anser att en individ skulle kunna hjälpa till kan hjälpa till kan individen tillfälligt anställas under tjänsteplikt, och därav få tillgång till statlig försäkring. Ekberg beskriver vidare hur detta skiljer sig för kommersiella företag, då företaget i sig ofta har

ansvaret och därför tillhandahåller försäkring. För frivilliga handlingar är det däremot den enskildes ansvar och därmed enskilda försäkring.

För uttryckningar, däremot, är ansvaret viktigt att reda ut. Kommunen har ansvar för räddning, och tillför kommunen därför räddningstjänst. Om ett larm dock handlar om sjukvård är det landstinget som bär ansvaret. Dock skapas det ett intressant dilemma vid alarmering av frivilliga: om kommunen kan informera om en pågående olycka utan att ta ansvar. Ekberg förklarar att om kommunen tar ansvar är det en sak, men annars kan det finnas en problematik. Vart går gränsen om var och ens personliga ansvar?

5.1.5. Kunskapsluckor

Lindström, Backenfall och Fors uttryckte en viss kunskapslucka om hur det skulle fungera att samverka med ideella föreningar, så som Civilförsvarsförbundet. De tipsade också om att räddningstjänsten Väst hade kommit långt i FIP-frågan och att de på något sätt startat upp samverkan med nattsjuksköterskor som därigenom kunde gå på nattpatrull.

Ledningscentralen uttryckte ett behov av att diskutera sekretessen kring alarmering inom dynamisk resurshantering. Hur skulle exempelvis frivilliga kunna larmas utan att lämna ut känslig information?

Bergqvist ser stora kunskapsluckor ute i organisationer kring väktarsamverkan och ser ett behov av att informera om hur det kan fungera. Lago funderade över hur IVPR-samverkan skulle kunna startas upp, och vilken roll exempelvis landstinget skulle kunna ha.

Lindström, Backenfall och Fors uttryckte ett behov av en nationell juridisk tolkning av hur frivilliga kan ses som första insatspersoner. För semiprofessionella beskrev Ekberg att det behövs en facklig diskussion kring tilläggsuppgifter i arbetet. Exempelvis skulle dessa behöva riskhanteras.

Rapportering av olycksinsatser verkar vara oklart. Enligt Ekberg har kommunen ett krav på att rapportera olycksinsatser, ett ansvar som ligger på räddningsledaren. Sedan dokumenteras rapporten till MSB. Här uttryckte Bergqvist ett behov av standardisering för väktares rapportering. Securitas rapportering sker i nuläget i deras egna rapportsystem, vilket sedan skickas till MSB av en säkerhetssamordnare. Lago gav ett förslag att väktares rapporter kunde inkluderas i räddningstjänstens insatsrapport, men Bergqvist gav också ett eget förslag om att rapporten kunde skickas direkt till MSB, och skulle därför vara i behov av en undersökning och rapportmall från MSB.

5.2. Analys av praktisk tillämpbarhet

I det här avsnittet presenteras tillämpningar grundade på CARERs forskningsresultat och behovsanalysen. Tillämpningarna är presenterade i kommersialiseringspotential enligt en analys av Technology Readiness Level ([TRL](#)), som bygger på följande struktur:

- TRL 1 – basic principles observed
- TRL 2 – technology concept formulated
- TRL 3 – experimental proof of concept
- TRL 4 – technology validated in lab
- TRL 5 – technology validated in relevant environment (industrially relevant environment in the case of key enabling technologies)
- TRL 6 – technology demonstrated in relevant environment (industrially relevant environment in the case of key enabling technologies)
- TRL 7 – system prototype demonstration in operational environment
- TRL 8 – system complete and qualified
- TRL 9 – actual system proven in operational environment (competitive manufacturing in the case of key enabling technologies; or in space).

5.2.1. Guide för förstainsatsaktörer (TRL3)

Guiden som utvecklats i Sommarmatchen har sin grund i uppmärksammandet och introducerandet av förstainsatsaktörer som koncept. MSB kan skicka ut PDFen t.ex. räddningstjänster, kommunalpolitiker och ideella föreningar för att ge en introduktion till ämnet. Guiden börjar med att övergripigt beskriva förstainsatser för att ge nog med underlag för ett beslut, följt av erkännandet av lokala förutsättningar och hur de kan utnyttjas, och avslutas med en steg-för-steg guide för hur samverkan kan initieras.

5.2.2. Handbok/checklista för förstainsatsaktörer (TRL2)

Så som i projektbeskrivningen är det möjligt att utveckla handböcker och checklistor för förstainsatsaktörer, t.ex. specifikt för frivilliga. I en kort handbok kan viktiga frågor som ansvar vid olyckor, försäkring, risker, vad som bör göras i olika situationer, tips, osv. I handboken kan checklistor t.ex. användas för att sammanfatta viktiga punkter i boken, samt vad som bör göras i olika situationer för den som vill kunna få en snabb överblick. Holms rapport kan vara en bra grund för juridiska aspekter och försäkring, och så som för Civil

Insatsperson kan Brandskyddsföreningens tillhandahållande av olycksfallsförsäkring vara av nytta.

En handbok kan distribueras digitalt och skickas ut av MSB, men även skickas specifikt till frivillighetsorganisationer. På så sätt kan det väcka intresse och ge mer information för den som blir intresserad. Det vore även möjligt att skriva specifika handböcker för andra grupper inom förstainsatser, så som för väktare beskrivet i ”**Fel! Hittar inte referensälla..Fel! Hittar inte referensälla.**”.

5.2.3. Samverkan av SMS-lokalisering (TRL2)

Stenberg (2016) beskriver ett mycket tydligt uttryckt önskemål inom Långfärdsskridskoklubbars diskussionsforum i sociala media som att exempelvis vid isolycka kunna sms:a in positionen för ett nödläge. Call And Rescue Link ([CARL](#)) fungerar just på detta sätt. Kanske kan JRCC kontaktas för att sedan nå ut till skridskoförbundet utifall att funktionen skulle kunna användas där?

Detta är endast ett behov som det ser ut att finnas en lösning på. Kan detta vidare kopplas till förstärkt medmänniska och andra förstainsatsaktörer kanske SOS Alarm kan dra nytta av tekniken för att lokalisera olyckor. Riktlinjer för hur det ska göras, hur det ska göras, riktlinjer. Så här brukar man göra.

5.2.4. Räddningskort för sällanhändelser (TRL2)

I Stenberg et al., (2010) föreslås utveckling av räddningskort för klätterolyckor i samarbete med lokala klätterklubbar. På detta sätt kan räddningstjänsten dra nytta av klätterinstruktörers kunskaper om lokala klätterklippor och färdigheter kring klättring vid klätterolyckor.

Med lokala klätterklubbars särskilda kunskaper om klippor och klätterplatser kan de med räddningstjänsten ta fram räddningskort till räddningstjänstens insatspärmar. Insatspärmar föreslås innefatta information om hur räddningstjänsten kan ta sig dit med angivelse om longitud och latitud. Det är också bra att i räddningskort för klätterklippor beskriva hur räddningstjänsten kan ta sig fram till olycksplatser från vägar, exempelvis från ovan eller över berg, samt andra förutsättningar. Korten kan sedan kompletteras med en lista på villiga klätterinstruktörer, eller läggas in i räddningsindexet. Klätterinstruktörerna kan på plats hjälpa den ambulanspersonal/brandman till den nödställda eller bärga stabiliserade patienter. Instruktörerna kan också se till att räddningstjänsten eller någon annan utsätter sig för onödiga risker. Räddningskortet kan vidare digitaliseras och visualiseras.

Sällanhändelser kan även exempelvis innefatta olyckor i pist, skog eller i fjällmiljö. Här skulle räddningskort kunna tas fram i samarbete med pistörer, jägare, skogsarbetare, renskötare, fjällarbetare, medlemmar i svenska liftanläggningarnas organisation, och piloter för fiskflyg.

5.2.5. **Räddningsindex för sällanhändelser (TRL2)**

På samma sätt som med räddningskortet ovan kan SOS Alarms räddningsindex kompletteras för komplicerade sällanhändelser, så som olyckor vid: klippor, pister, skog, eller fjäll. Idén om räddningsindex för klätterinstruktörer framkom i Stenberg (2010), men räddningsindex diskuteras också i exempelvis (Granberg & Nilsson, 2010) och (Stenberg, 2016), där frivilliga i glesbygden kan vara med, samt individer med sjö- och friluftsolyckor.

Samarbeten kan initieras lokalt i samarbete med t.ex. klätterinstruktörer, pistörer, skogsarbetare, jägare (har god lokalkännedom), fjällarbetare, medlemmar i svenska liftanläggningarnas organisation, och exempelvis piloter för fiskflyg.

Räddningsindexet kan vidare utvidgas till att innefatta information om (“Skadeplatsdokumentet160517,” n.d.):

- Sjö- och flygräddning (Sjöfartsverket)
- Fjällräddning (Polisen)
- Efterforskning av försvunna i andra fall (Polisen)
- Miljöräddning (Kustbevakningen)
- Civil och Militär flygplatsräddningstjänst (Försvarsmakten)
- Räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen och sanering (Länsstyrelserna).

Den här idén behöver en hel del efterforskning om hur introducerandet av mer information i räddningsindexet påverkar dess användbarhet. Det är viktigt att det för teleoperatören inte blir för mycket information att hålla reda på och att det går smidigt att hitta relevanta personer att kontakta.

5.2.6. **Rapporteringsystem för semiprofessionella (TRL1)**

En mall eller ett system för rapportering av olycksuttryckningar kan effektivisera rapporteringsprocessen för väktare, och kan tillhandahållas av MSB. Bergqvist på Securitas menade att rapporterna i slutändan ändå skulle till MSB, vilket skulle kunna vara grunder för ett rapporteringssystem som visar vad väktaren ska skriva, för att sedan automatiskt skicka

rapporten direkt till MSB för dokumentation. Ett förslag är att utlysa studentprojekt inom interaktionsdesign och programmering för att skapa ett sådant rapporteringssystem.

I Södertälje (Weinholt & Granberg, 2013) rapporterar väktarna dagligen till säkerhetssamordnaren på kommunen och särskiljer inte räddningsuppdrag och andra väktaruppdrag. I Botkyrka rapporterar väktarna sina insatser eller åtgärder per objekt, vilka sedan sorteras ut av säkerhetssamordnaren. I Söderköping fyller väktarna i en rapport efter varje insats och skickar denna till räddningstjänsten för att ofta komma med i deras insatsrapport. Dock kan insatserna ibland inte passa in i insatsrapporterna. Larm Assistans använder förtryckta blanketter för rapportering vid larm, och ska direkt efter en insats skriva en rapport. Här går originalet till räddningstjänstens insatsrapport, och en kopia till regionchefen som faktureringsunderlag.

Det behövs efterforskning kring vilka typer av uttryckningar som väktare utför som förstainsatspersoner, men som inte faller inom insatsrapporterna för räddningstjänsten. Här kan rapporteringssystemet göra nytta. Om det är smidigast för väktarna att skicka alla insatsrapporter direkt till MSB är detta en lösning.

5.2.7. Hemsjukvårdare i nattpatrull (TRL1)

Divisionen för social omsorg visade sig kunna erbjuda nattpatrull för planerade hembesök nattliga trygghetslarm. De kan avlasta räddningstjänsten när automatiska brandlarm inträffar.

Backenfall tipsade även om att räddningstjänsten Väst tillhandahöll nattpatrull. Kanske kan dessa två sambruken vara grunden för en specifik guide för att starta upp nya nattpatruller i landet? Det kanske är här hemsjukvården kan göra nytta inom ramen för förstainsatser.

Det här exemplet kan vara en grund för ytterligare forskning som kan skapa flera tillämpningsmöjligheter. Om konceptet visar sig fördelaktigt kan guider och informationsblad vara några sätt som kan ta forskningen vidare.

5.2.8. Riktlinjer för SMS-utalarmering (TRL1)

Det finns flera exempel beskrivna av SMS-utalarmering i forskningen: förstärkt medmänniska, SMS-livräddare, sjöräddningen, osv. Med kompletterande forskning kring juridiska aspekter kan riktlinjer skapas för både SOS Alarm och förstainsatsaktörer. På så sätt kan frågor som leveranssäkerhet och sekretess undersökas ytterligare.

5.2.9. Guide för LeAgile inom räddningstjänst (TRL1)

Stenberg et al. (2012) undersökte hur räddningstjänsten kunde arbeta mer effektivt och med mindre motsättningar genom att kombinera flera perspektiv: HRO, Lean och Agile. En guide kan produceras för att förklara LeAgile och hur räddningstjänster kan gå tillväga för att förändra sitt arbetssätt. Ett förslag är att konceptet först testas på en räddningstjänst för att undersöka hur det ter sig i praktiken, för att sedan utvärderas. På så sätt kan mer information om konceptet inhämtas, vilket kan skapa en bättre guide.

5.2.10. Utbildning för frivilliga förstainsatsaktörer (TRL1)

Förstärkt medmänniska, Civil Insatsperson, Väktare osv har fått utbildning om uttryckning vid olyckor CARER kan i samarbete med räddningstjänsten skapa ett upplägg för utbildning av frivilliga förstainsatsaktörer. Beskrivningen kan sedan distribueras till räddningstjänster runt om i landet av MSB. Utbildningen kan exempelvis även bygga på information från workshops.

6. Diskussion

Resultatet av studien visar på omfattande forskning kring hur nya aktörer inom räddning och respons kan göra nytta. Förstainsatsaktörer som t.ex. väktare och frivilliga verkar kunna göra nytta i samhället, och flera därtill verkar. Behoven hos aktörer inom räddningstjänster, ledningscentraler, väktarbolag och Svenska Kommuner och Landsting innefattar att förstainsatsaktörer kan göra nytta, att förväntningar dock bör vara låga, att utbildning behövs som riskhantering, att försäkringsfrågan bör lösas, och att det finns ett flertal kunskapsluckor. Ett antal möjliga tillämpningar har identifierats varav en utvecklats. TRL-nivåerna för tillämpningarna är låga.

Det finns många möjligheter till att nyttiggöra resultatet, dock är utvecklingsnivån i ett tidigt stadie. Många av de tillämpningar som med korta insatser verkar finnas i utbildning inom konceptet för att fylla upp kunskapsluckor och strukturera upp samverkande. Då flera kunskapsluckor uttryckts om förstainsatsaktörer – både för semiprofessionella och för frivilliga – kan workshops vara bra tillfällen att sprida konceptet på. Exempelvis kan någon från CAREER sätta upp en workshop där SOS Alarm, räddningstjänster, intressanta yrkesgrupper och frivillighetsorganisationer kan komma och delta. Med kunskap från rapporterna om exempelvis förstärkt medmänniska och dynamisk resurshantering kan olika frågor så som organisation, försäkring, utbildning, osv diskuteras kring olika fiktiva scenarier. På detta sätt kan deltagarna lära sig mer, samtidigt som nya idéer kan uppkomma kring nya samarbeten, exempelvis med nya yrkesgrupper. Detta är en rekommendation för fortsatt arbete. Vidare åtgärder kan vara att sätta upp en utbildningsguide för räddningstjänst, eller utveckla guider och informationsblad som kan introducera fler människor till konceptet och starta samverka runt om i landet.

Projektet har för mig varit intressant ur många aspekter: det gav mig möjligheten att undersöka området räddning och respons, träffa och prata med många trevliga och intressanta personer, fundera över tillämpningsmöjligheter av resultatet, utveckla en guide inom ämnet förstainsatsaktörer, samt övriga händelser så som att medverka i en Missing People-eftersökning.

7. Referenser

- Bram, S., & Vestergren, S. (2011). Emergency Response Systems: Concepts, features, evaluation and design, 70. Retrieved from <http://liu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:507142>
- Granberg, T. A., & Nilsson, L. (2010). TÅLA : Trygghetsskapande åtgärder för landsbygden, 96.
- Pilemalm, S. (2014). Sambruk : En studie om samverkan och sambruk i Nyköpings kommun Kayvan Yousefi Mojir, (14), 35.
- Skadeplatsdokumentet160517. (n.d.).
- Stenberg, R. (2013). Organisering för trygghet i samhällets tjänst, (8).
- Stenberg, R. (2014). Samverkansformer för räddning och respons Exempel och förslag, (12).
- Stenberg, R. (2016). Alarmering, larm och larmkedjor, (15).
- Stenberg, R., Blondin, M., & Granberg, T. A. (2010). Förstainsatsaktörer–Vad är det egentligen? *Liu.Diva-Portal.Org*, 43. Retrieved from <http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:410813/FULLTEXT01>
- Stenberg, R., Larsson, J., & Olsson, L. (2012). Effektivitet, säkerhet och pengar – Att hantera skilda effektivitetsperspektiv i räddningstjänsten, 46.
- Svensson, A., Weinholt, Å., Universitet, L., & Svensson, A. (2014). När hemsjukvården lämnar hemmet – En analys av sambruk på Öckerö är kommunens sjuksköterskor biträder räddningstjänsten vid akuta vårdlarm i väntan på ambulans, (10).
- Weinholt, Å., & Granberg, T. (2013). En samhällsekonomisk utvärdering av samarbete mellan räddningstjänst och väktare. *Liu.Se*, (6). Retrieved from <http://www.liu.se/forskning/carar/publikationer/1.444194/FIA2WeinholtAnderssonGranberg.pdf>

8. Bilaga A – Intervjuer

Materialet från intervjuerna nedan är omskrivna utifrån anteckningar. Eventuella missförstånd eller fel är mina egna.

Johan Nordström, brandingenjör på Räddningstjänsten Östra Götaland (RTÖG).

Nordström var den person som drog igång konceptet om att väktare kunde rycka ut IVPR i Sverige, och har funderat mycket på hur det kan gå till. I intervjun diskuterades konceptet, men även frivilliga som en ny aktör:

Väktare

Vid en olycka gäller det att kunna snabbt hjälpa till, så som att hålla upp nacken för fria luftvägar, eller att utföra HLR vid ett hjärtstopp. Konceptet går att krångla till mycket, och det är förmodligen bättre att hålla det på en enkel nivå. Väktaren ska inte skada sig själv – det ska inte bli värre än vad det är.

En utbildning motsvarande Röda Korsets vore bra, med en del betoning på eventuella risker så som med bilbrand, trafik på motorvägen och att inte gå in i en brinnande byggnad. Det är bra att ha låga förväntningar för utbildningens skull. Kunskaper som tryckförband och hur en hjärtstartare används är bra. Det är viktigt att kunna göra någonting, inte att kunna hantera alla särfall så som krupp, astma, epilepsi eller syrgas. För många kravställningar kan ställa till med problem.

Vad det gäller kontaktmedel har väktarna i Söderköpings samverkan haft tillgång till personsökare – samma som brandmännens. Finansiering av insatserna kan vidare betalas av kommunen. Här skulle det dock bli lättare med betalning vid kommunala byggnader snarare än om privata aktörer beställt väktare.

Frivilliga

Det kan vara svårt att ta hand om frivilliga systematiskt, så som vid branden i Västmanland. Nya idéer behövs. Ansvarsfrågan bör redas ut, exempelvis med försäkringar, men även med skydd mot tjuvar osv. När det gäller frivilliga aktörer bör initiativet vidare komma underifrån snarare än uppifrån. En anledning till detta är också ersättning och organisation, då en struktur baserat på exempelvis tjänsteplikt kan bli för krångligt.

Vad det gäller kompetens bör förväntningarna även här vara låga. En anledning är att det är svårt att säkerställa ens utbildning. Förut har det exempelvis funnits ett test vid HLR-

utbildningarna som inte längre finns då folk kan bli rädda för kraven. Krav på utbildning kan även här skapa problem och den frivillige har därför en formell och en faktisk kompetens som kan skilja sig och måste mötas på rätt sätt.

Utbildning som kan vara bra är räddningstjänstens utbildningar inom HLR, brand, fria luftvägar vid trafikolycka, varningstriangel, frälsarkrans osv. Grundläggande kunskaper. Sunt förnuft är ofta bra, som att vara varsam vid mycket trafik och drunkning, men risker som vad exponering av brandrök bör uppmärksammas. Utryckningar för hjärtstopp kan vara bra då det har en låg insatsrisk. Det som skulle kunna bli problematiskt här är otrevliga sjukdomar och risk för våld vid ingripande.

Ulf Lago, Stf Räddningschef

Lago ser positivt på att involvera nya yrkesgrupper som första insatspersoner IVPR, men är osäker på hur ett sådant samarbete skulle startas upp. Exempel på möjliga förstainsatspersoner som kan vara lämpliga beskrivs som hemtjänst, sotare och brandmän som finns ute i samhället när de inte är i tjänst.

Vid en fråga om väktarsamverkan beskriver Lago att de inte så mycket kontakt med väktare i vardagligt arbete. Bara om det behövs bevakning efter en brand och att de inte har fått tag på fastighetsägaren. För att väktare ska bli förstainsatspersoner skulle kommunen kunna vara viktig att ha med, då de förutom att vara offentlig verksamhet också har avtal med väktare för sina verksamheter. Ett sätt att starta samverkan skulle kunna är att använda sig av kommunens väktare och att de får larm. Landstingets roll är oklar. Efter en väktarinsats skulle de kunna skicka en kort rapport till räddningstjänsten, då det skulle kunna bifogas i händelserapporten.

Det är oklart om hur det fungerar med försäkringar för väktare vid räddningsinsatser, och är sådant som bör tas upp med väktarbolaget. Kostnader om utbildning och utrustning kan lösas i någon form av överenskommelse, men att det vore naturligt att det är räddningstjänsten som står för det.

Räddningstjänsten Storgöteborg

På räddningstjänsten Storgöteborg intervjuades Johan Lindström och Peter Backenfall om nya aktörer. Johan Fors, chef för ribbverksamheten, var också delaktig ett tag.

Ett behov kring en nationell juridisk tolkning om frivilliga som förstainsatspersoner uttrycktes. Om de skulle agera inom tjänsteplikten skulle de exempelvis finnas möjlig till försäkringen. Om en frivillig dock är över 65 år gammal gäller inte denna försäkring längre. Eftersom kommunen är ansvarig för räddning kan detta bli problematiskt i mindre kommuner där befolkning över 65 år kanske behövs för att aktörerna inte ska bli för få. Dock kan det vara problematiskt om personer i "icke arbetsför ålder" agerar på ett sätt som inte fungerar för dem.

Civilförsvarsförbundet nämndes som en intressant ideell organisation i ämnet och kan med fördel undersökas närmre. Projektet Frivillig Resursperson (FRP) nämndes också som ett initiativ av Johan Fors på västkusten. I FRP fick frivilliga en grundläggande utbildning av räddningstjänst och skickades sedan ut på olyckor via SMS-larm på Donsö. Här var medlemmarna engagerade och byggde upp egna strukturer i organisationen. Ett tips här var att brandsläckare kunde placeras innanför dörren hos medlemmarna för lätt åtkomst då det kunde vara tungt att bära med sig större brandsläckare en längre sträcka. Räddningstjänst Väst ansågs ha kommit långt i hanteringen av första insatspersoner och kunde med fördel kontaktas för mer information. De har exempelvis fått in nattsjuksköterskor på nattpatrull.

Andra möjligheter kanske ligger i att tunnelbanan i Stockholm mest sköts av väktare, att individer kan skriva upp sig på telefonlistor, i applikationer som individer kan ladda ner, osv. I England finns det en större förväntan av att vara volontär än i Sverige, vilket kanske kan vara något att undersöka.

Ledningscentralen

På organisationens ledningscentral uttrycktes det ett behov att ha någon person på plats som kunde utföra en lägesbedömning - någon som inte är direkt involverad i olyckan. En tidig lägesbeskrivning vore jättebra. Ett skräckscenario är att få in för lite information så en för liten eller för stor insatskraft skickas in.

För första insatspersonen är det dock viktigt med rätt utbildning då denne kan utsättas för påfrestningar. Sjukvård känns enklare att larma ut på än vid olycksfall eftersom det kan vara svårare att se alla faror genom endast telefonkontakt. I vissa fall får man en klar bild av olyckan och i andra fall inte.

Dynamisk resurshantering beskrivs som en förutsättning för att nå närmsta möjliga insatsstyrka. Systemet skulle kunna hantera en hjärtstartare med person, eller en bedömare.

Här krävs det en diskussion om sekretessen. Brandkåren har även en nedärvd allmän uppfattning om att de ska göra allting.

8.1.1. **Securitas**

Peter Bergqvist, ansvarig för Securitas IVPR-koncept för väktare på Securitas.

Finns det möjligheter till utbildningstjänster, inköps/förberedelsestöd för kommuner som kan underlätta IVPR-samarbeten, exempelvis med Securitas?

Bergqvist beskriver hur en olycka i glesbygden kan vara bland de värsta, då det kan tid för räddningsinsatser att anlända. Inom sjukvård pratas det generellt om “the golden hour” för hur lång tid det får gå innan patienten måste få vård, självklart med kortare exempel så som hjärtstopp. De första 10 minuterna är kritiska för det senare, likaså för brand.

Semiprofessionella kan här komplettera bra. Vaktmästare, taxichaufförer osv. Frågan är om det är lämpligt? Det kan vara problematiskt att låta hemtjänst och taxichaufförer låta göra vissa insatser då de kan sakna rätt utbildning. Väktares utbildning och uppgifter kan däremot lämpa sig bättre. Kommersiellt kan det dock vara problematiskt om aktörerna exempelvis upplever trauman, eftersom det kan vara svårare för företaget att gå i vinst.

För att väktarna ska kunna fungera som FIPer är det viktigt att det finns krav på utbildning. Särskilt med betoning på möjliga risker. Exempelvis finns det ett exempel på väktare som gått fram till en brinnande papperskorg och släckt eld, vilket kan uppfattas väldigt bra. Problemet ligger i att det skulle kunna ligga en färgburk eller liknande i papperskorgen, som hade kunnat explodera och skadat väktaren.

Vad gäller utbildningen ligger ansvaret hos väktarbolaget att se till att befintlig personal genomgått utbildning för funktionen väktare. Brandkunskapen i väktarutbildning är begränsad och för många var det länge sedan de gick sin väktarutbildning. För väktarsamverkan kan en internutbildning av Räddningstjänsten ges där de redogör för teori om brand och låter väktarna öva på olika scenarion. Heldagsutbildningen innefattar en teoretisk kunskap om bränder, utbildning i att prata i radio samt praktiska brandövningar. Bergqvist nämner att en säkerhetssamordnare poängterat vikten av att öva och att det vore önskvärt att väktare får öva med brandmän för att vara bättre förberedda. Securitas har flera års erfarenhet av IVPR. Det vore bra med en kravställning på minimiutbildning för väktarsamverkan att hänvisa till från MSB.

Rapporteringsystemet för väktarna har stor potential för utveckling. Idag verkar det generellt inte finnas några specifika riktlinjer. Incidenter ska rapporteras till MSB i slutändan, men sker ofta till en början i ett internt system, vilket sedan skickas vidare till MSB av säkerhetssamordnaren. Det bästa vore om rapporterna direkt kunde skickas till MSB.

8.1.2. Sveriges Kommuner och Landsting

Max Ekberg

Att engagera väktare som FIPer kan vara en bra idé, men det finns också en flytande gräns i att vara deltidbrandman. En fördel med väktare är att de även kan ha viktiga funktioner inom t.ex. skolor. Så som att sitta med barnen och prata, exempelvis vid lunchtid. Rädda hjärtat och SMS-livräddar-kampanjen är två exempel på när medborgare kan göra nytta, men är beroende på vart man kan få tillgång till bra utrustning, i form av släckning osv.

När man tog fram lagen om att ingen ska skadas eller omkomma i brand, och att det ska tas på allvar, måste bränder hanteras inom de första fem minuterna. Detta är svårt för räddningstjänsten. Därför behöver allmänheten ha kunskap om hanteringen av offentliga brandsläckare. Det finns också en gråzon i glappet mellan brandbilen och den enskildas förmåga att ta fram sin egna brandsläckare. Det kan man fylla med IVPR-funktionerna. Detta betyder att det är kommunerna som har skyldigheten här och kan ta initiativet. Initiativet bör vara politiskt drivet utifrån de nyttor det faktiskt gör för medborgaren, det som det faktiskt gör det bättre för medborgaren. Försäkringsbranschen vore bra att ta in här för exempelvis privatpersoner. Privatpersoner bör åtminstone ha hemförsäkring och brandsläckare för självhjälp.

I det kommunala sambruksarbetet ser Max att det finns en del offentliga resurser som kan agera FIPer. Det finns en hel del jourtjänster, hemsjukvård, tekniska jourer som hanterar tekniska larm. Är man smart i kommunen kan man se till att alla dessa grupper har en grundläggande förmåga att hantera olyckor, brand eller trafikolycka, och livsuppehållande åtgärder. Detta blir en tilläggsuppgift i arbetet, vilket också kräver fackliga åtgärder. Exempelvis bör nya arbetsuppgifter riskhanteras osv. Det är också viktigt att föra en dialog och att IVPR inte ersätter räddningstjänst utan att det kompletterar det.

Max poängterar att det är viktigt att vara noga med vem som har ansvaret. Kommunen har ansvar för räddning, och är detsamma som räddningstjänsten. Om larmet dock handlar om sjukvård är det landstinget som bär ansvaret. Vid sjukvårdsutryckningar under IVPA är det

landstingets ansvar. Ska man larma någon för en insats inom Hälsa och sjukvård måste den därför ha en sjukvårdsutbildning för IVPA och så behöver de ha ett godkännande från landstinget och en utbildning i t.ex. HLR. Oftast är det hjärtstoppslarm, men trauman med mycket blod är också viktigt att ta hänsyn till. Här behövs en avancerad HLR-utbildning. Frivilliga är ännu ett steg bort i va landstinget kan hålla koll på. Det är viktigt att sätta in en tidig hjälp. Inom ramen av ett IVPA-avtal med kommunen där man har sjuksköterskor kan det funka.

Försäkringsfrågan är viktig när det gäller nya aktörer. Om en räddningsledare anser att en individ kan hjälpa till vid en olycka kan denne kommenderas i enlighet med tjänsteplikt. Här behöver individen vara i arbetsför ålder. När detta händer blir individen på sätt och vis anställd och för en statlig försäkring. Detta skiljer sig i IVPR när ett företag anlitas. Om väktare kommer fram till där det brinner med släckningsutrustning är det företaget som bär ansvaret för väktarens handlingar.

Angående rapportering har kommunen ett krav på att rapportera olycksinsatser, MSB har hand om att ta in dem. Frivilliga har däremot inga krav på sig, detta hör mer till organisationer. Kravet på att rapportera ligger formellt sätt på räddningsledaren, som skriver en insatsrapport.

Angående alarmering är det intressant om kommunen kan informera om en pågående olycka utan att ta ansvar. Om kommunen är beredd att ta det arbetsgivaransvaret så borde det inte vara något problem, men om en räddningsledare inte är på plats och kan ge instruktioner skapas ett dilemma. Vart går gränsen om var och ens personliga ansvar? Om man pratar om förstärkt medmänniska går det nog inte att anställa frivilliga i förväg. De bör nog fortfarande ses som medmänniskor. Sjöräddningssällskapet är i teorin ett gäng frivilliga som har ett uppdrag, förväntan på sig. Statlig räddningstjänst. Staten har insikt i att organisationen kan larmas. De får inte betalt utan på frivillig basis från stiftelsen. Här har de försäkring från organisationen. Här behöver man inte gå in och anställa.

Det går ganska enkelt att göra saker till möjligheter utifrån, men man behöver ha respekt för där det finns knutar är mer än som 'man bara löser'.